

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

проректор ЗВО з науково-педагогічної
роботи і міжнародних зв'язків

Інна АНДРУШКО

«29» серпня 2025 р

«ПОГОДЖЕНО»

Завідувач кафедри внутрішньої
медицини мед. факультету № 2,
д.мед.н., професор ЗВО

Вадим ЖЕБЕЛЬ

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ»

(складова частина навчальної дисципліни «Внутрішня медицина (з клінічною фармакологією та професійними хворобами)»)

Спеціальність	228 Педіатрія
Освітній рівень	Магістр
Освітня програма	ОПП «Педіатрія», 2022
Навчальний рік	2025-2026
Кафедра	внутрішньої медицини медичного факультету №2
Завідувач кафедри	д.мед.н., професор ЗВО Вадим ЖЕБЕЛЬ
Контактна інформація	intmed.mf2@vnmdu.edu.ua вул.В. Стуса, 11 (головний корпус ВОСКДРЗН)
Укладач силабусу	к.мед.н. доцент ЗВО Світлана ФРАНЧУК

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 28.2, складова циклу дисциплін загальної підготовки
Курс/семестр	5 курс (IX /X семестр)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	30 годин /1,0 кредитів ЄКТС
Структура дисципліни	Лекції - 0 год Практичні заняття - 12 год Самостійна робота -18 год В цілому: аудиторні заняття – 40%, самостійна поза аудиторна робота – 60%
Кількість змістових модулів	5
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна (при впровадженні карантинних заходів- дистанційна очна)

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Предметним напрямком програми є вивчення основ професійної патології, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування та профілактики основних професійних захворювань, формування практичних навичок та вмінь: збір анамнезу, проведення об'єктивного обстеження хворих, складання плану обстеження, інтерпретація отриманих в ході обстеження результатів, призначення лікування згідно сучасних стандартів та розробка заходів профілактики основних професійних захворювань.

Передреквізити. Вивчення дисципліни «професійні хвороби» базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології та ембріології, патоморфології, фізіології, патофізіології, медичної і патологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, радіології та радіаційної медицини, пропедевтики внутрішньої медицини й інтегрується з цими дисциплінами.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Метою дисципліни є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентостей з професійних хвороб, необхідних у професійній діяльності, які встановлені на основі освітньо-професійної програми спеціаліста.

Постреквізити.

В процесі вивчення дисципліни закладаються основи для вивчення студентами професійних хвороб, що передбачає інтеграцію викладання з ендокринологією, фтизіатрією, клінічною імунологією, інфекційними хворобами, хірургією, акушерством та гінекологією, онкологією та застосування знань з вищеперерахованих дисциплін в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

3. Результати навчання.

Після успішного вивчення дисципліни здобувач має:

1. Навички опитування пацієнта з професійним захворюванням.

2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів у пацієнта з професійним захворюванням.
3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу пацієнту з професійним захворюванням.
4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні пацієнта з професійним захворюванням.
5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні пацієнта з професійним захворюванням.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування пацієнта з професійним захворюванням.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів у пацієнтів з професійною патологією.
8. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги пацієнту з професійним захворюванням.
9. Навички надання екстреної медичної допомоги пацієнту з професійним захворюванням.
10. Навички виконання медичних маніпуляцій пацієнту з професійним захворюванням.
11. Здатність до визначення тактики ведення пацієнта з професійним захворюванням.
12. Здатність до проведення експертизи працездатності пацієнту з професійним захворюванням.
13. Здатність до ведення медичної документації пацієнта з професійним захворюванням.

4. Зміст та логістика дисципліни

Модуль 6. Професійні хвороби	9/10 семестр 30 год/1, 0 кредитів	Лекції №№ 0 Практичні заняття №№ 1-6 Теми для самостійного опрацювання №№ 1-6 _____
------------------------------	---	--

Змістовий модуль 1: Особливості діагностики професійних захворювань.

Захворювання, викликані впливом промислових аерозолів

Тема 1. Загальні питання професійної патології. Тема 2. Пневмоконіози.

Змістовий модуль 2. Захворювання, викликані дією фізичних факторів та перенапруження окремих органів і систем

Тема 3. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та декомпресійна хвороби.

Змістовий модуль 3. Захворювання, зумовлені впливом хімічних факторів з переважною дією на систему крові

Тема 4. Професійна інтоксикація бензолом.

Тема 5. Професійні інтоксикації аміно-, нітроз'єднаннями бензолу, монооксидом вуглецю. Тема 6. Професійні інтоксикації свинцем, миш'яковистим воднем.

Підсумковий контроль (залік).

Лекції з професійної патології згідно робочої програми не передбачені.

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

1) здійснення опитування пацієнта з професійними захворюваннями, проведення клінічного обстеження, призначення плану обстеження та інтерпретація отриманих результатів лабораторних та інструментальних досліджень, визначення провідного синдрому захворювання, вміння встановити клінічний діагноз згідно сучасних класифікацій

захворювань, провести диференційний діагноз з іншими захворюваннями, призначити лікувальння та провести профілактичні заходи;

2) вирішення ситуаційних задач з професійних хвороб, що мають клініко-діагностичне спрямування.

На практичних заняттях студенти здійснюють розбір теми практичного заняття, проводять клінічний розбір тематичного пацієнта та розв'язують клінічно-орієнтовані ситуаційні задачі та тестові завдання.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та опрацювання практичних навичок, вивчення тем для самостійної позааудиторної роботи, підготовка презентацій, таблиць, опрацювання наукової літератури та написання оглядів з наданих тем для індивідуальної роботи. Контроль засвоєння тем самостійної позааудиторної роботи здійснюється на підсумковому контролі з дисципліни.

Тематичні плани лекцій, календарні плани практичних занять, тематичний план самостійної позааудиторної роботи, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2/Студенту/Очна форма навчання/ Медицина/ 5 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmdu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2#. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmdu.edu.ua.

5. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційних задач, проведення клінічного обстеження тематичного пацієнта, з призначення плану обстеження та лікування.
Підсумковий контроль дисципліни –залік	Методи: комп'ютерне тестування, усне опитування (згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmdu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи))
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок

6. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmdu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>)

Поточний контроль	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Підсумковий контроль з дисципліни	Сума балів за комп'ютерне тестування (15-30 балів), усне опитування (35-50 балів) Оцінка за диференційований залік: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну

	Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.
--	---

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,9	B	добре	
160-169,9	C		
141-159,9	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
60-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-59,99	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студента

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати латинською термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини

Оцінка «добре» виставляється студенту, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90- 100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який під час тестового контролю допускає не

більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до теста.

Оцінювання усної відповіді під час підсумкового контролю (залік)

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова шляхом конвертації середньої арифметичної оцінки поточної успішності здобувача освіти за універсальною 200-бальною шкалою. До нарахованих балів за поточну успішність додаються індивідуальні бали (за умови їх зрахування на підставі успішного виконання індивідуальних завдань).

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить **122 бали**.

Результати складання студентом заліку фіксуються у відомості успішності із зазначеною кількістю балів та відміткою «зараховано» або «незараховано». Здобувачу освіти не зараховують дисципліну, якщо кількість отриманих балів менше 122, або вивчення дисципліни виконано в неповному обсязі, про що свідчить академічна заборгованість

Нарахування індивідуальних балів здійснюють на підставі Положення про організацію навчального процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім.М.І.Пирогова (Вінниця, 2020). (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/>Загальна інформація/Основні документи)

12 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав призове місце на міжвузівських олімпіадах з дисципліни або призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт або призове місце на міжвузівській/міжнародній науковій конференції з наявністю друкованої роботи

11 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав I місце на внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або I місце на студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи, або брав участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт

10 балів - додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав призове місце (II-III) на внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або на студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи; або за участь (без призового місця) міжвузівських олімпіадах з дисципліни або призове місце на міжвузівській/міжнародній науковій конференції з наявністю друкованої роботи.

9 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який приймав участь (без призового місця) у внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи

8 балів - додаються до оцінки з дисципліни студенту, який активно приймав участь у роботі студентського наукового гуртка, опублікував друковану роботу за результатами науково-практичного дослідження, але не брав особисто участь у студентській науковій конференції, підготував стендову доповідь.

6-7 балів - додаються до оцінки з дисципліни студенту, який виготовив не менше 3 таблиць, або навчальний відеофільм для поповнення наочного забезпечення викладання дисципліни (з урахуванням обсягу та важливості виконаної роботи).

3-5 балів додаються до оцінки з дисципліни студенту, який виготовив не менше 2 таблиць, або створив тематичну ілюстровану презентацію (не менше 2) для поповнення наочного забезпечення викладання дисципліни (з урахуванням обсягу та важливості виконаної роботи).

7. Політика навчальної дисципліни/курсу

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях.

Інструктаж з техніки безпеки при роботі з медичними приладами, безпеки поведінки в умовах стаціонару клінічної бази проводиться на першому практичному занятті викладачем.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен бути підготовленим до практичного заняття, тестові завдання до поточної теми мають бути розв'язані у робочому зошиті.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка, змінне взуття, маска при необхідності). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після завершення заняття.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2#) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття. Відпрацювання пропущених лекцій здійснюється після надання конспекту лекційного матеріалу, або написання інформаційного повідомлення чи підготовки власної презентації з теми пропущеної лекції.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> **Загальна** інформація/Основні документи). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та лекцій та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІРС згідно Положенню про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> **Загальна** інформація/Основні документи).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> **Загальна** інформація/Основні документи).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> **Загальна** інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять та лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2/ Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2 / Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

8. Навчальні ресурси Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2/ Студенту.

1) Основна література:

1. Професійні хвороби / В. А. Капустник, І.Ф. Костюк, Г. О. Бондаренко та ін.; за ред проф. В. А. Капустника, проф І. Ф. Костюк.- 5-е вид., переробл. і доповн. – К. : ВСВ «Медицина», 2017. – 536с.
2. Професійні хвороби / В.С. Ткачишин. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2011. – 895 с.
3. Occupational diseases. / V.A. Kapustnik/ I. F. Kostyuk, H. O. Bondarenko et all. ; edited by V.A. Kapustnik, I. F. Kostyuk. – Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2016. – 496 p.

2) Додаткова література:

1. Професійні хвороби / М.Ю. Коломоєць, О.С. Хухліна – К.: Здоров'я, 2004. – 628 с.
2. Професійні хвороби / В.П. Маленький. – К.: Нова книга, 2005. – 336 с.

3) Електронні ресурси:

1. Електроннаадресасайтууніверситету: <http://vnmu.edu.ua>
2. Електроннаадресасайтубібліотекиуніверситету:<http://library.vnmu.edu.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
4. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
5. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
6. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
7. Oxfordmedicaleducation <http://www.oxfordmedicaleducation.com/>
8. База даних керівництв (англійською мовою) <https://www.ueg.eu/guidelines/>
9. <https://empendium.com/>

9. Розклад та розподіл груп по викладачам опублікований на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2/ Студенту).

10. Питання до підсумкового контролю дисципліни опубліковані на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного ф-ту №2/ Студенту).

Силабус з дисципліни «Професійні хвороби» обговорено та затверджено на засіданні кафедри внутрішньої медицини медичного ф-ту №2 (протокол № 1 від «28»_серпня_2025 року)

Відповідальний за курс

доцент ЗВО Світлана ФРАНЧУК

Завідувач кафедри

професор ЗВО Вадим ЖЕБЕЛЬ